

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1918.

Första kammaren.

Nr 34.

Onsdagen den 15 maj, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 8 e. m.

Herr statsrådet *Thorsson* avlämnade Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 433, med förslag till överenskommelser *dels* angående malmbrytning inom Luossavara och Grängesbergs malmfält, *dels* angående redan medgiven malmbrytning inom Kirunavara och Gällivare malmfält.

Vid ånyo skedd föredragning av första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 18, i anledning av väckt motion angående skrivelse till Konungen med begäran om utredning i fråga om åtgärder för åstadkommande av minskade restantier och avskrivning av skatter, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt; och skulle jämlikt § 63 riksdagsordningen detta beslut genom utdrag av protokollet delgivas andra kammaren.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 121, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en andrearkivariefattning vid landsarkivet i Lund m. m.

*Om inrättande
av en andre-
arkivarie-
befattning vid
Lunds lands-
arkiv m. m.*

I en den 22 mars 1918 till riksdagen avlåten proposition (nr 285), vilken överlämnats till statsutskottets förberedande behandling, hade Kungl. Maj:t under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels å ordinarie stat för landsarkivet i Lund uppföra en andre arkivarie samt i anledning härav godkänna det i samma statsrådsprotokoll intagna, av chefen för ecklesiastikdepartementet framlagda förslaget till ny ordinarie avlöningsstat för nämnda landsarkiv, att tillämpas från och med år 1919, ävensom i samband därmed besluta, att från och med samma år den enligt kungörelsen den 11 juni 1909 angående ny stat för landsarkiven m. m. fastställda staten för vardera av landsarkiven i Vadstena, Uppsala och Lund med däri sedermera vidtagna ändringar icke vidare skulle gälla beträffande landsarkivet i Lund;

Första kammarens protokoll 1918. Nr 34.

Om inrättande av en andre-arkivariebefattning vid Lunds landsarkiv m. m.
(Forts.)

dels förklara, att för åtnjutande av de i den nya staten för landsarkivet i Lund upptagna avlöningsförmånerna skulle gälla de i kungörelserna den 11 juni 1909 och den 4 juli 1913 stadgade avlöningsvillkor för befattningshavare vid landsarkiv, dock beträffande den nye andre arkivarien vid landsarkivet med de av departementschefen i statsrådsprotokollet förordade tillägg och jämkningar; dels, i händelse av godkännande av det framlagda statförslaget, öka det ordinarie anslaget till riks- och landsarkiven med 3,900 kronor;

dels ock till ersättning åt extra biträden vid landsarkivet i Lund anvisa på extra stat för år 1919 ett förslagsanslag, högst 1,000 kronor.

Utskottet hade i förevarande utlåtande på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte

a) å ordinarie stat för landsarkivet i Lund uppföra en andre arkivarie samt i anledning härav godkänna följande ordinarie avlöningsstat för nämnda landsarkiv, att tillämpas från och med år 1919:

	Lön.	Tjänstgöringspennningar.	Summa.	Anmärkingar.
1 landsarkivarie	3,600	1,800	5,400	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor. Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med ytterligare 500 kronor.
1 andre arkivarie	2,200	1,500	3,700	
Till vikariatsersättning, arvoden åt extra biträden m. m.	—	—	1,270	
1 vaktmästare	700	350	1,050	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.
För skötsel av värmeledning	—	—	300	
Till inköp av arkivalier och tryckta arbeten . .	—	—	250	
Summa kronor	—	—	11,970	

Anm. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad, bränsle och lyse, skall, så länge denna förmån kvarstår, å lönen avdragas 100 kronor årligen, varande vaktmästaren likväl skyldig att själv bekosta elektrisk armatur och lampor.

b) i samband därmed besluta, att från och med samma år den enligt kungl. kungörelsen den 11 juni 1909 angående ny stat för landsarkiven m. m. fastställda staten för vardera av landsarkiven i Vadstena, Uppsala och Lund med däri sedermera vidtagna ändringar icke vidare skulle gälla beträffande landsarkivet i Lund;

c) förklara, att för åtnjutande av de i den nya staten för landsarkivet i Lund uttagna avlöningsförmånerna skulle gälla de i kungörelserna den 11 juni 1909 och den 4 juli 1913 stadgade avlöningsvillkor för befattningshavare vid landsarkiv, dock beträffande den nye andre arkivarien vid landsarkivet med följande tillägg och jämkningar:

Om inrättande av en andre-arkivarie-befattning vid Lands landsarkiv m. m.

(Forts.)

att vid sjukdomsförfall eller när det erfordrades till följd av tjänsteresor eller för beredande av semester andre arkivarien skulle vara skyldig att, om han förordnades till landsarkivariebefattningen, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagt tre månader under ett och samma kalenderår; ägande han därvid att, i stället för egna tjänstgöringspenningar, åtnjuta vid sjukdomsförfall de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar men eljest däremot svarande belopp;

att, för åtnjutande av löneförhöjning efter viss tids tjänstgöring, andre arkivarien icke finge föras till last tid, varunder han åtnjutit ledighet för fullgörande av värnplikt;

att andre arkivarie, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande av löneförhöjning, redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han enligt bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension vore skyldig att avgå från tjänsten, icke finge tillträda samma förhöjning; samt

att andre arkivarien årligen finge, när sådant kunde ske utan hinder för göromålets behöriga gång, åtnjuta semester under en månad;

d) öka det ordinarie anslaget till riks- och landsarkiven med 3,900 kronor;

e) till ersättning åt extra biträden vid landsarkivet i Lund anvisa på extra stat för år 1919 ett förslagsanslag, högst, 1,000 kronor.

Herr Pers: Herr talman! Jag kan icke underlåta att knyta en reflexion till det föreliggande utlåtandet.

Till 1908 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag till landsarkiv. Enligt denna plan skulle landet få fem landsarkiv med vardera sitt distrikt, utom Gottland, som har en arkivdepå i Visby. Planen godkändes av riksagen, och den har nu växt till sig så, att efter 10 år det sydligaste arkivet får en biträdande tjänsteman på ordinarie stat. Statsutskottet har gjort en avvärjande åtbörd mot att pretentioner skola framkomma på liknande tjänster, utan att kraven äro väl övervägda.

Detta är gott och väl och jag har ingenting att invända däremot, men jag vill uttala min förundran över att det största av de fem distrikten ännu efter 10 år icke fått något landsarkiv och än mindre någon arkivtjänsteman. Norrland får ännu inhysa sina arkivalier, var det kan falla sig, i korridorer, på vindar och i mer eller mindre bristfälliga, eldfarliga lokaler, och den omvårdnad som kan ägnas arkivalierna är mycket växlande, beroende på de olika ämbetsmännens intresse för saken. I fråga om det sydligaste lands-

Om inrättande
av en andre-
arkivarie-
befattning vid
Lunds lands-
arkiv m. m.
(Forts.)

arkivet har allmänheten redan så invuxit i de nya förhållandena, nämligen i att ha ett väl ordnat arkiv, att den frekventerar det i så hög grad, att detta är det huvudsakliga motivet för tillsättande av ännu en tjänsteman. Man har glömt, att Norrland icke har något landsarkiv, dit allmänheten kan vända sig för att bli betjänad vid sina forskningar. Norrland är med andra ord försummat i denna arkivfråga. Jag har varit med i den förberedande behandlingen av denna fråga både i kommittén och i utskottet och därvid på båda hållen gjort mig liksom en förebräelse över att befordra utvecklingen av det sydligaste av landsarkiven, medan Norrland helt och hållet tycks vara avglömt i denna fråga, och jag har velat begagna tillfället att framföra detta nu.

Jag ber att få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Herr Clason: Frågan om landsarkiv i Norrland, som den siste ärade talaren förde på tal, har från den centrala arkivvården i vårt land icke varit åsidosatt. Tvärtom ha vid olika tillfällen förslag varit å bane, och redan år 1907 hade ett av dem kommit så långt, att kungl. proposition framlades för riksdagen. Emellertid avslogs denna proposition av riksdagen, och till denna utgång av frågan torde nog i ganska väsentlig grad hava bidragit, att hos de norrländska lokal- och bygdeintressenas förespråkare visade sig ganska stor oenighet om var enligt deras uppfattning detta landsarkiv borde förläggas. Denna oenighet tog sig nämligen även i riksdagen uttryck i olika motioner. Därefter har även vid ett senare tillfälle från riksarkivets sida ett utförligt förslag framlagts, nämligen vid slutet av år 1910, och om detta då icke ledde till någon kungl. proposition, så torde nog anledningen därtill i väsentlig mån hava varit den meningsskiljaktighet, som alltjämt på olika håll gjorde sig gällande i lokalfrågan.

Vad sedan de allra sista åren angå så har den nuvarande riksarkivarien från sommaren 1916, då han tillträdde sitt ämbete, ingalunda saknat uppmärksamhet för frågan, men på grund av de mycket bestämda krav, som från skilda håll under dessa år riktats till ämbetsverken — och som jag antager att riksdagens ledamöter förstå — att man under dessa tider skulle begränsa sina anslagsäskanden till det minsta möjliga, har jag icke hittills ansett mig kunna framlägga ett förslag i ärendet, helst detta ju skulle avse en omfattande byggnadsfråga.

Jag har emellertid för avsikt att under en inspektionsresa i sommar söka taga närmare kännedom om arkivförhållandena i Norrland; och komma bättre tider, skall ett förslag från arkivvårdens sida icke komma att saknas, ett förslag vilket jag hoppas må komma att från norrlandsrepresentanternas sida understödjas med större endräkt i fråga om lokala förhållanden, än som hittills varit fallet.

Vad den nu föreliggande frågan angår, ber jag, efter jag nu fått anledning taga till orda, att få uttrycka min tacksamhet för den välvilja statsutskottet ägnat densamma. Jag kan endast beklaga, att statsutskottet icke velat giva andre arkivarien i Lund

samma semester som motsvarande kolleger i riksarkivet, men då statsutskottet och löneregringskommittén härutinnan varit enhälliga, så torde det icke vara skäl att nu därom framställa något yrkande.

Jag ber således endast att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i nu föreliggande utlåtande hemställt.

Föredrogs änyo statsutskottets utlåtande nr 122, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till beredande av tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid privatläroverken.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning hade utskottet i nu föredragna utlåtande hemställt, att riksdagen måtte anvisa på extra stat för år 1919 ett förslagsanslag av 550,000 kronor såsom bidrag till beredande under år 1919 av tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid enskilda mellanskolor, högre flickskolor, högre goss- och samskolor samt enskilda lärarinneseminarier att utgå enligt vissa i utlåtandet angivna grunder, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder kunde befinnas erforderliga.

Herr Alexanderson: Herr talman! Jag har visserligen intet annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan, och jag skall icke heller rikta någon som helst anmärkning emot det yrkande, som utskottet i detta ärende har gjort.

Jag tror tvärtom, att man måste vara utskottet tacksam för det att det, då det bifallit den kungl. propositionen, tillika pekat på att denna kungliga proposition dock icke bereder den personal, som här åsyftas, en lönereglring, som motsvarar nutidens oeftergivliga fordringar, och att utskottet därför pekat bland annat på den möjligheten och uttrycker den förhoppningen, att från kommunalt håll man måtte göra vad man kan för att tillöka den löneförbättring, som här är avsedd.

Men det är en annan reflexion med avseende på framtiden, som jag i all korthet vill besvara kammaren med att vid detta tillfälle få framföra.

I den kungl. proposition, som ligger till grund för utskottets utlåtande yttrar herr statsrådet följande: Den tillfälliga löneförbättringen för år 1919 bör »göras så pass mycket större än den för år 1918 gällande, att ifrågavarande personal härigenom i möjligaste mån hålles skadeslös för uppskovet med den definitiva lönereglringen. Jag anser mig därför böra förorda en fördubbling av motsvarande belopp för år 1918. Enligt vad jag inhämtat, kommer därvid vederbörande lärarpersonals avlöningsmedel under år 1919 endast för vissa undantagsfall och endast med mycket obetydligt belopp att

Om inrättande av en andre-arkivariebefattning vid Lunds landsarkiv m. m.
(Forts.)

Statsbidrag för tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid privatläroverken.

Statsbidrag
för tillfällig
löneförbättring
åt lärarpersonalen vid
privatläro-
verken.

(Forts.)

överskrida vad lärarlönenämndens förväntade förslag i varje särskilt fall innebär. Den omständigheten, att under nu rådande exceptionella förhållanden den tillfälliga löneförbättringen skulle komma att för vissa grupper av lärarpersonalen höja avlöningsförmånerna utöver lärarlönenämndens förslag till löneroglering, synes mig icke vara ägnad att välla betänkligheter, då lärarlönenämndens förslag bygger på en före världskrigets utbrott gällande prisnivå.»

Detta uttalande i statsrådsprotokollet kunde verkligen vara ägnat att ingiva allvarliga farhågor om beskaffenheten av den definitiva löneroglering, med vilken lärarlönenämnden sedan länge varit sysselsatt och om vilken man vet, att förslaget i dessa dagar är färdigt att avlämnas i departementet. Skulle *det* vara förhållandet, att den definitiva lönerogleringen stannar vid samma belopp som förevarande provisoriska, så vore det förvisso synnerligen sorgligt, ty med den här föreslagna lönerogleringen skall ifrågavarande lärarpersonal begynna med en lön av 2,000 kronor och efter 10 års tjänstgöring icke kunna komma upp till högre än 2,600 kronor. Till jämförelse därmed kan anföras, att för statens samskollärarinnor nu äro avsedda att genomföras löneförmåner, där begynnelselönen visserligen endast är 2,100 kronor och således blott 100 kronor mera än här avses, men där antalet lönegrader är så mycket större, att slutlönen blir 3,600 kronor. Jämför man dessutom med den löneställning, som vinnes av folkskollärarinnepersonalen i de större städerna, sådana som de där största delen av dessa privatläroverk äro förlagda, så måste man säga sig, att deras lärarinnor skulle komma långt under den nivå, där dessa folkskollärarinnor komma att stå; de nå t. ex. i Stockholm upp även de till en slutlön av 3,600 kronor.

Emellertid har jag erfarit, att det ingalunda står så illa till, som jag av dessa ord i statsrådsprotokollet först trodde mig hava anledning frukta, utan att det torde komma att bli föreslaget av lärarlönenämnden ett antal lönegrader, som skulle sätta ifrågavarande personal något så när i jämbredd med den vid statens privata samskolor gällande.

Under sådana förhållanden skulle jag, herr talman, icke alls hava någon anledning att nu yttra mig, för så framt icke genom händelser, inträffade under denna riksdag, den ifrågavarande lärarinnepersonalens lönefråga kommit i ett delvis nytt läge, som kan giva anledning till synnerligen allvarliga farhågor för dess del under den närmaste framtiden.

I motion i andra kammaren har lektor Björck hemställt, att flickskolundervisningen skulle komma att övertagas av staten på av honom närmare fixerat sätt. Det andra kammarens utskott, som behandlat denna motion, har icke velat taga bestämd ståndpunkt till *under vilka former* detta övertagande från statens sida av flickskolundervisningen skulle ske. Däremot har utskottet hemställt och andra kammaren bifallit en hemställan om skrivelse till Kungl. Maj:t, att ett sådant övertagande skulle äga rum.

Den av lektor Björck väckta motionen har kommit en livlig

diskussion rörande denna principfråga att upplåga inom de pedagogiskt intresserade kretsarna, och man står där emot varandra i två läger, de, som mena, att det enda riktiga är, att staten med det skyndsammaste övertager även den högre flickskolundervisningen, och de, som dels på ekonomisk och dels på pedagogisk grund anse, att det är lämpligare att fortfarande låta flickskolundervisningen i stor utsträckning vara en privatsak, ehuru en i mycket starkare grad statsunderstödd privatsak. I detta organisatoriska och pedagogiska spörsmål ärnar jag alldeles icke här yttra någon mening. Men vad jag nu befarar är, att den strid, som utan tvivel kommer att föras vidare om denna fråga, skall hava den verkan, att ifrågavarande lärarinnepersonals lönefråga därigenom klämmas emellan sköldarne; och jag har så mycket mera anledning att framhålla mina bekymmer i det avseendet, som läroverksöverstyrelsen, vars yttrande inhämtats över lektor Björcks motion, avslutat detta sitt yttrande med en hemställan om att pågående utredning av flickskolornas ekonomiska ställning jämväl borde omfatta utredning, huru staten skall ställa sig till övertagandet av den kvinnliga ungdomens utbildning. Som sin slutliga mening uttalar styrelsen, att i varje fall den frågan torde böra framläggas *till avgörande i samband med en reglering* av de enskilda läroanstalternas ekonomiska och övriga förhållanden.

Långa och bittra erfarenheter giva vid handen, vad det vill säga, att en stor organisatorisk-pedagogisk principstrid uppstår vid en tid, då en löneruleringsfråga är svävande. Och det är i anledning därav, som jag begagnat detta tillfälle att rikta en vördsam och enträgen vädjan till envar, som i något slags ansvarig ställning får med dessa frågor att göra, att så bedriva saken, att vare sig vederbörande i principfrågan intager den ena eller andra ståndpunkten, saken dock ordnas så, att icke uppfyllelsen av det sedan länge oavvisligt trängande behovet av ett skäligt och tidsenligt ordnande av lönefrågan för de nuvarande statsunderstödda privatläroverkens personal blir ytterligare undanskjutet.

Jag är övertygad om att saken *kan* låta ordna sig utan prejudicerande verkningar om man blott har uppmärksamheten riktad på det mänskligt behjärtansvärda, ja, på skyldigheten, skulle jag vilja säga, att den ordnas.

För att nu, då den definitiva löneruleringen börjar kasta sin skugga framför sig, få uppmärksamheten fäst på betydelsen av denna fråga är det, herr talman, som jag vid detta ärende tagit mig friheten uppehålla kammarens uppmärksamhet några minuter.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förvarande utlåtande hemställt.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 123, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade villkor för statsbidrag under år 1918 till driftkostnaderna vid kustsanatorierna;

Statsbidrag
för tillfällig
löneförbättring
åt lärar-
personalen vid
privatläro-
verken.
(Forts.)

nr 124, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utvidgnings- och förbättringsarbeten m. m. i vissa länsresidens och landsstatshus; samt

nr 125, i anledning av Kungl. Maj:ts dels i punkt 21 under sjunde huvudtiteln av propositionen med förslag till tilläggsstat för år 1918, dels ock i särskild proposition, nr 322, gjorda framställningar angående anslag till täckande av vissa förskott på tilläggsstat för år 1918.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Sammanjämkningsförslag ang. minimipris å potatis.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets memorial nr 79, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut angående minimipris å brödsäd m. m.

Vid behandling av jordbruksutskottets utlåtande nr 51, angående minimipris å brödsäd m. m., hade kamrarna stannat i olika beslut rörande statens pris å potatis, avsedd till matpotatis, vilket första kammaren velat fastställa till 12 kronor men andra kammaren till 10 kronor 50 öre för 100 kilogram räknat.

För sammanjämkning av kamrarnas skiljaktiga beslut hade utskottet i föreliggande memorial hemställt, att kamrarna måtte med frånträdande av sina förut fattade beslut beträffande priset å matpotatis medgiva, att utfästelse meddelades, att vid inköp före den 1 juni 1919 för statens räkning av under år 1918 skördad, väl sorterad potatis, avsedd till matpotatis, priset icke finge understiga 11 kronor 25 öre för 100 kg.

Vid memorialet fanns fogad en reservation av herrar *Holmquist* och *Öberg*, som ansett, att sammanjämknningen bort så ske, att potatispriset föreslagits beträffande Norrland och Dalarne till 12 kronor och i fråga om övriga delar av landet till 10 kronor 50 öre.

Herr *Holmquist*: Herr greve och talman! På sätt det föreliggande memorialet utvisar, äro jag och en annan av utskottets ledamöter av skiljaktig mening och hava anmält vår reservation. Vi hava ansett, att den sammanjämkning, som här ägt rum, icke varit den lämpligaste, utan att en annan bort föreslås. Den andra sammanjämkningslinjen, som av oss inom utskottet förfäktats, är den, att priset för matpotatis borde sättas för Norrland och Dalarne till 12 kronor och för övriga delar av riket till 10 kronor 50 öre. Man har inom utskottet mot denna vår uppfattning invänt, att båda kamrarna genom sina beslut uttalat sig för att endast *ett* sådant minimipris skulle vara gällande för *hela* riket, och att man följaktligen icke hade någon anledning att på grund av kamrarnas beslut gå in på den av oss angivna linjen. Det har också inom utskottet anförts, att det icke lämpligen skulle låta sig göra att över huvud sammanjämka efter olika landsdelar och på så sätt få riksdagen att medgiva två olika minimipris på matpotatis. För min del har jag

inom utskottet hävdad, att man både kunde och borde gå på den linje, som jag tillåtit mig angiva.

Emellertid har utskottet haft en annan synpunkt och gått en annan väg, och i det läge, i vilket frågan nu kommit, finnes för mig i min ställning som reservant intet annat att göra än att till protokollet uttala min avvikande mening. Att i det nuvarande läget framställa något yrkande, finner jag fullkomligt lönslost. Det enda jag skulle kunna tänka på vore att yrka återremiss till utskottet, men detta skulle icke hava någon särskild betydelse, då jag har all anledning antaga, att, därest kammaren skulle bifalla ett sådant yrkande, det endast skulle föranleda, att kammaren omedelbart komme att av utskottet uppmanas att fatta beslut, då jag tror, att det nu framlagda utskottsförslaget kommer att vinna andra kammarens godkännande.

Jag har således, herr talman, intet yrkande att göra.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i nu föredragna memorial hemställt.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 80, i anledning av Kungl. Maj:ts i punkt 97 under niunde huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställning angående sammanslagning av hydrografiska byrån med meteorologiska centralanstalten ävensom tre i ämnet väckta motioner.

Ang. sammanslagning af hydrografiska byrån och meteorologiska centralanstalten.

Sedan till utskottet hänvisats Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning ävensom en inom andra kammaren av herr *Lübeck* väckt motion, nr 106, samt två likalydande motioner, nr 107 i första kammaren, av herr *Wijk* m. fl., och nr 226 i andra kammaren, av herr *Thore* m. fl., hade utskottet i nu föredragna utlåtande på återopade skäl hemställt.

1) att riksdagen måtte

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning och med avslag å den av herr *Lübeck* i ämnet väckta motionen

dels godkänna i utlåtandet intaget förslag till stat för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt, att tillämpas från och med år 1919, ävensom angivna villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i samma stat för ordinarie befattningshavare upptagna avlöningsförmåner;

dels förklara, att en var, som med eller efter ingången av år 1919 tillträdde ordinarie befattning vid ifrågavarande anstalt, skulle vara pliktig att underkasta sig berörda villkor och bestämmelser;

dels medgiva, att därest byråingenjörerna vid hydrografiska byrån Magnus Albrecht Richard Smedberg och Erik Olof Engström befordrades till tjänstemän av andra graden vid den nya anstalten från och med ikraftträdandet av staten för densamma, dem finge för ålderstillägg tillgodoföras, Smedberg tiden från och med år 1914 och Engström tiden från och med år 1915;

Ang. samman-
slagning av
hydrografiska
byrån och
meteorologiska
centralanstäl-
ten.

(Forts.)

dels ock i riksstaten uppföra ett nytt ordinarie anslag till sta-
tens meteorologisk-hydrografiska anstalt under följande uppställning:

bestämt anslag:

till avlöningar kronor 94,700

reservationsanslag:

till arvoden åt observatörer kronor 35,000
» expenser » 8,000

Summa kronor 137.700;

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta utreda frågan om förläggande till Göteborg av en för väderlektstjänst och stormvarningar avsedd avdelning av statens meteorologisk-hydrografiska anstalt samt därefter till riksdagen inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda;

2) att de av herrar Wijck m. fl. och Thore m. fl. i ämnet väckta motioner, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet i punkten 1) anfört, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade avgivits av greve *Wachtmeister, Axel*, samt herrar *Sävström* och *Olsson* i Kullenbergstorp, vilka ansett, att vissa angivna delar av utskottets motivering bort hava viss ändrad lydelse.

Greve *Wachtmeister, Axel*: Herr greve och talman! Såsom kammaren finner, har utskottet i avseende på klämman varit enigt. Jag har heller intet annat yrkande att härvidlag göra än på bifall till utskottets hemställan. Men då denna fråga först förekom till behandling på den avdelning i utskottet, vilken har att handlägga dessa ärenden, var det en rätt allmän uppfattning, att herr Wijcks m. fl. motion innehöll så vägande skäl för förläggande av denna anstalt till Göteborg, på sätt motionärerna föreslagit, att utskottet ansåg det vara bäst att uppskjuta med hela sammanslagningen, intill dess utredning kunnat äga rum även om denna anstalts placering i Göteborg. Emellertid visade det sig, att ett fasthållande vid denna tanke nästan med nödvändighet skulle komma att medföra alltför stora olägenheter för tjänstemännen vid ifrågavarande anstalt, genom att de fortfarande under obestämd tid skulle få gå och vänta på att komma på ordinarie stat. På den grund fogade vi oss i omständigheterna och ha därför varit med om att tillstyrka Kungl. Maj:ts proposition, dock med skrivelse till Kungl. Maj:t i visst avseende. Emellertid ber jag att få uttala den förhoppningen, att denna anstalt i Göteborg måtte få största möjliga självständighet. Eljest riskerar man, att ledningen icke får de

höga vetenskapliga kvalifikationer, som krävas för att den skall på ett tillfredsställande sätt kunna lösa sin uppgift.

Ändamålet med den ytterst obetydliga avvikelser i motiveringen, som vi reservanter föreslagit, har varit att markera, att den blivande utredningen bör anordnas i möjligaste mån förutsättningslös. Emellertid har jag icke heller i avseende på motiveringen något yrkande att göra, utan ber, herr greve och talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Ang. sammanslagning av hydrografiska byrån och meteorologiska centralanstalten.

(Forts.)

Herr Widell: Då jag är en av undertecknarna av den av herr Wijk framlämnade motionen, torde det tillåtas mig att yttra några ord.

Jag skall emellertid icke upptaga kammarens tid med att närmare redogöra för motionärernas hemställan eller deras motiv, utan inskränka mig till att göra några anmärkningar till det nu föredragna utskottsutlåtandet.

Utskottet säger, att utskottet icke kan tillstyrka motionärernas förslag om en självständig anstalt i Göteborg, därför att därigenom den av utskottet förordade tanken på en sammanslagning av hydrografiska byrån och meteorologiska centralanstalten torde äventyras. Jag kan icke finna att detta resonemang är fullt riktigt. Motionärerna hava föreslagit en sammanslagning av hydrografiska byrån och den del av meteorologiska centralanstalten, som enligt motionärernas förslag skulle kvarligga i Stockholm. Att återigen den avdelning, som skulle flyttas till Göteborg, icke kan sammanslås med hydrografiska byrån, är uppenbart, då motionärerna föreslagit, att anstalten i Göteborg skulle bli fullt självständig. Det förefaller mig därför, som om utskottet bort i sin bevisföring ådagalägga, att uppförande av en självständig anstalt i Göteborg på något sätt skulle vara olämpligt. En sådan bevisföring har emellertid icke presterats.

Vidare yttrar utskottet, att det varit önskvärt, att en av chefen för jordbruksdepartementet ifrågasatt utredning om upprättande av en avdelning i Göteborg av hydrografisk-meteorologiska anstalten varit färdig redan samtidigt med denna propositions framläggande. Oaktat så icke skett har utskottet ej ansett sig böra avstyrka det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget, då därigenom en ytterst nödig lönereglering för den vid anstalten anställda personalen skulle uppskjutas och förhindras. Jag tror att detta skäl för utskottets tillstyrkande ej är hållbart. Om utskottet så velat, hade det nog varit möjligt att genomföra en lönereglering på ordinarie stat för den personal, som nu står på extra stat, utan att man därför behövt upptaga själva organisationsfrågan. Det finns precedensfall, att ett sådant förfaringsätt kunnat äga rum. Nu har emellertid utskottet tillstyrkt Kungl. Maj:ts proposition i dess helhet, men beträffande motionärernas hemställan inskränkt sig till ett yrkande om skrivelse angående utredning om förläggande till Göteborg av en avdelning av hydrografisk-meteorologiska anstalten. Det är uppenbart, att motionärerna svårligen kunna vara vidare tillfredsställda med denna hemställan, då det för motionärerna är alldeles klart, att för att en sådan

Ang. samman-
slagning av
hydrografiska
byrån och
meteorologiska
centralanstal-
ten.

(Forts.)

anstalt i Göteborg skall kunna uppfylla och realisera alla de önskemål och alla de förhoppningar man ställer på densamma, det erfordras, att anstalten är fullt självständig.

Då emellertid ett yrkande på ändring i utskottets hemställda tydligen skulle vara alldeles utsiktslöst, skall jag, herr greve och talman, icke framställa något sådant. Jag skall endast inskränka mig till att i likhet med den föregående ärade talaren uttrycka den förhoppningen, att då den av utskottet föreslagna utredningen kommer till stånd, även frågan om nödig självständighet åt anstalten i Göteborg måtte tagas i övervägande. Jag anser mig hava förhoppning om att utredningen tages helt förutsättningslös, då ju utskottet i sin motivering säger på sid. 12: »Vid den utredning, som utskottet emellertid anser böra komma till stånd, torde, i den mån så kan ske, de i ovannämnda motioner angivna synpunkter jämväl böra vinna beaktande.»

Herr greve och talman, jag har intet yrkande att göra.

Herr Holmquist: Herr greve och talman! Då något yrkande här icke framställt, skulle jag kunna såsom utskottets representant bespara kammaren att åhöra något yttrande från min sida. Men jag vill ändå säga några ord med hänsyn till den föreliggande frågans stora betydelse och särskilt med hänsyn till den stora aktning såväl utskottet som särskilt jag ägnat de synpunkter, vilka fått sitt uttryck i den motion, som bland andra den siste ärade talaren underdecknat.

Den ärade talaren nämnde att motionen gick ut på att i Göteborg skulle förläggas en *fullt självständig anstalt*. Nu har utskottet åter, såsom framgår av utskottets utlåtande ansett, att man skulle kunna efter undersökning tänka sig, att till Göteborg bleve förlagd en *självständig avdelning* av detta institut. Jag ber då att få säga, att frågan om centralisering eller decentralisering här varit föremål för mycket vidlyftiga undersökningar. För dem, som läst Kungl. Maj:ts proposition, framgår, att två motsatta meningar i denna del gjort sig gällande, men jag tror, att man har rätt att säga, att de starkaste skälen nog ligga på deras sida, som anse, att både hydrografien och meteorologien böra förenas i *ett gemensamt institut* under *gemensam ledning*, men med *olika avdelningar för de olika vetenskapsgrenarna*. En sak, som alldeles särskilt borde vinna avseende är, att praktiskens män, lantbruksstyrelsen, vattenfallsstyrelsen och teknologföreningen samtliga intagit den ställning, att en sådan sammanlutning vore en naturlig nödvändighet och borde genomföras på grund av både teoretiska och praktiska skäl. Vidare är det ju i den kungl. propositionen med styrka påpekat, att meteorologien dock är *en* vetenskap. Att nu dela denna vetenskap på sätt motionärerna föreslagit och låta den *dynamiska* meteorologien förläggas till en självständig anstalt i Göteborg, men förena den *klimatiska* meteorologien och vissa andra vetenskapsgrenar till en självständig anstalt i Stockholm, det måste dock anses vara en tudelning av *en* vetenskap. Jag tror, att ur rent teoretisk synpunkt sett man har all anledning att

anse, att ett beträdande av den av mig nämnda vägen, som fått stöd av dessa av mig nyss återopade auktoriteter, är riktigt.

Går man åter till en av de auktoriteter, på vilka motionärerna alldeles särskilt stödja sig, nämligen professor Bjærknes, som är europeiskt ryktbar såsom vetenskapsman, torde framgå, att han i själva verket delar denna min åskådning. Han anser, att om denna vetenskap särskiljes på sätt motionärerna ifrågasatt, det i alla fall måste finnas något *förenande band* i en gemensam styrelse, och det måtte väl vara ungefär detsamma, som om man inom en sådan styrelse bildar två *självständiga avdelningar*, av vilka man förlägger den ena till Göteborg. Jag kan icke finna, att det rent principiellt sett är någon väsentlig skillnad mellan det förslag, som för kam-maren här från utskottets sida ifrågasattes till antagande och de synpunkter, som av motionärerna i deras motion förfäktats.

Nu har den siste ärade talaren yttrat, att det enligt utskotts-förslaget icke komme att bliva någon självständig anstalt i Göteborg, men jag ber att få påpeka, att även motionärerna äro med detta förslag fullkomligt ense däri, att det skulle vara en gemensam styrelse för det hela. Även motionärerna vilja ha en anstalt i Göteborg under *gemensam styrelse* med en anstalt i Stockholm. Under sådana förhållanden anse motionärerna, att den till Göteborg förlagda an-stalten får den art av självständighet, som i motionen förutsattes. Motionärerna framhålla, att anstaltens föreståndare skulle vara medlem av den överordnade styrelsen. Men kan verkligen den omstän-digheten, att över båda avdelningarna står en gemensam chef hava den verkan, att därför det vetenskapliga arbetet i Göteborg icke skulle kunna bedrivas med sådan kraft, som motionärerna framhålla såsom en nödvändighet? Jag tror det verkligen icke.

Jag ber vidare att få påpeka ett yttrande av motionärerna, som såvitt jag kan förstå ganska naturligt tyder på, att motionärerna haft ungefär de synpunkter, som jag här gjort mig till tolk för, då motionärerna säga, att för att få denna anstalt förlagd till Göteborg det över huvud icke erfordras någonting annat än att taga en av stock-holmsavdelningarna och förlägga den till Göteborg. Då motionärerna därmed kunnat vara tillfredsställda, kan jag icke finna annat, än att motionärerna även borde kunna vara tillfreds, då utskottet här ifrågasätter att en avdelning så beskaffad, som det framhålles, att den blivande utredningen bör närmare utvisa, bör förläggas till Göteborg.

Jag skall icke ingå på den fråga, som av den siste ärade talaren här framkastades och som i viss mån blivit besvarad av greve Wacht-meister, nämligen beträffande löneregleringen för hydrografiska by-rån. Jag tror, att det möjligen skulle kunna tänkas, att man kunde hava med stora svårigheter gått den väg, som den ärade talaren avsåg, men jag vågar påstå, att trots allvarliga försök inom avdel-ningen och utskottet man ansåg svårigheterna så stora, att man icke ansåg sig böra gå en sådan väg. Jag skall icke närmare beröra de detaljer varför en sådan väg dock är ganska svår, utan endast be

Ang. samman-
slagning av
hydrografiska
byrån och
meteorologiska
centralanstal-
ten.

(Forts.)

Ang. samman-
slagning av
hydrografiska
byrån och
meteorologiska
centralanstal-
ten.

(Forts.)

att få förena mig i den uppfattning, som greve Wachtmeister uttalade, och jämte honom hoppas, att den utredning, som här ifrågasättes skall bli till den ifrågasatta institutionens sanna båtnad. Även vill jag hoppas, att denna anstalt icke skall bli så »liten», som det talas om i motionen, utan av den storlek, att med hänsyn till dess yttre former de mycket välvilliga mecenater, vilka ifrågasatt att komma statsverket till hjälp, genom att bidraga till att bygga ett hus för densamma, icke få någon anledning att återtaga den av dem gjorda utfästelsen.

Herr greve och talman! Jag har naturligtvis intet annat yrkande att göra än om bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Ang. den rätts-
liga omvård-
naden av kro-
nans fasta
egendom.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 84, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående tillsättande av en jordkommission med närmare angivet uppdrag.

Med föranledande av ifrågavarande, inom andra kammaren av herr *Vennerström* m. fl. väckta motion, nr 219, hade utskottet i förevarande utlåtande på andragna grunder hemställt, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning om och i vad mån den rättsliga omvårdnaden av kronans fasta egendom skulle kunna uppdragas åt kammarkollegium samt, om utredningen därtill föranledde, för riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Reservation hade avgivits av herr *Lindblad* utan antydd mening.

Herr *Clason*: Herr greve och talman, mina herrar! Då i detta utlåtande talas om en utredning, som beträffande vissa närmare angivna grupper av fast egendom skulle verkställas om vad som vore att anse som kronans egendom å ena sidan och enskild egendom å andra sidan, och som skulle verkställas av kammarkollegium, är det en sak som jag anser mig böra här särskilt betona, och det är den, att första villkoret, för att en sådan utredning av något värde skall kunna komma till stånd, är, att de handlingar, på vilka den skulle grunda sig, bliva tillfredsställande ordnade och dessutom för all framtid garanterade tillfredsställande vård och bevarande.

Genom landsarkivinstitutionens utveckling har under de sista två årtiondena i vårt land en väsentlig förändring till det bättre i det hänseendet inträtt beträffande de lokala förvaltningsmyndigheternas arkiv, såsom länsstyrelsernas och kronofögderiernas samt häradsrätternas m. fl. ehuru, såsom av en föregående debatt framgår, även här åtskilligt återstår att göra. Men det är ett annat område, där för närvarande de största bristerna förefinnas beträffande så-

dana handlingar, varom här är fråga, och det är just kammarkollegiets olika arkiv, och icke minst den avdelning av dem, som går under namn av kammararkivet, beträffande vilka bristen på sakkunnig vård gjort, att förhållandena fortfarande äro mycket otillfredsställande. Frågan är nu emellertid föremål för utredning, och man må ju hoppas, att ur den utredningen skall framkomma ett förslag, som i detta hänseende erbjuder verkligt betryggande garantier. I annat fall skulle utredningar på de berörda områdena alltjämt bliva bristfälliga. ty det måste var och en förstå, att om på grund av bristande ordning eller vård av arkivalier vid en sådan utredning blott vissa handlingar komma till användning, men icke andra, som kunna vara lika viktiga, därför att de icke kunna återfinnas eller därför att man över huvud taget icke känner till dem, då finns det ingen säkerhet för att resultatet blir ens tillnärmelsevis tillfredsställande.

Ang. den rättsliga omvårdnaden av kronans fasta egendom.

(Forts.)

Huruvida åter under några förhållanden det är möjligt, att komma fullt till botten, vill jag emellertid i alla fall lämna därhän, ty dels är det så, att så mycket redan nu kan vara förkommet, att det kan finnas stora svårigheter att på alla punkter komma till ens något så när säkra resultat, och dels är det vidare så, att under föregående tider betraktelsesättet i dylika frågor och alltså handlingarna ofta varit sådana, att de icke alltid lämna svar på de spörsmål, som vår tid kan vilja uppställa. Om den saken skall jag dock vid detta tillfälle icke närmare yttra mig, då jag redan för några år sedan en gång i riksdagen berört denna fråga.

Men vad jag framför allt velat än en gång betona är, att första förutsättningen för att en något så när tillfredsställande undersökning skall kunna ske på området är, att en fullt tillfredsställande och genomförd vård av hithörande arkivalier kommer till stånd, och jag hoppas, att då den frågan en gång kommer till riksdagen, riksdagen skall göra sitt för att den skall lösas på ett sätt, som är *fullt* betryggande.

Jag har intet yrkande att göra.

Överläggningen förklarades härmed slutad, varefter kammaren biföll vad utskottet i nu ifrågavarande utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande jordbruksutskottets utlåtande nr 85, i anledning av Kungl. Maj:ts i årets statsverksproposition avdelning utgifter för kapitalökning i vad angår jordbruksärendena dels under punkt 4 angående egnahemslånefonden gjorda framställning, dels ock under punkt 7 angående allmänna nyodlingslånefonden framställda förslag jämte två i ämnena väckta motioner.

Punkterna 1 och 2.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Ang. försälj-
ning av krono-
egendomen
Vallby nr 4.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 86, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till staden Västerås av kronoegendomen Vallby nr 4 i Västmanlands län.

I en till riksdagen den 12 april 1918 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 282, hade Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att kronoegendomen Vallby nr 4 i Sankt Ilians socken av Västmanlands län finge till staden Västerås försäljas mot en köpeskilling av 129,000 kronor, att vid tillträdet kontant inbetalas till Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet, samt under villkor i övrigt: att innehavaren av lägenheten Pettersberg, August Karlsson, och hans hustru skulle äga att under sin återstående livstid innehava denna lägenhet på enahanda villkor, som nu vore gällande; samt att staden ensam bestrede kostnaderna för köpets lagfarande.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande av anförda orsaker hemställt, att riksdagen måtte medgiva, att kronoegendomen Vallby nr 4 i Sankt Ilians socken av Västmanlands län finge till staden Västerås försäljas mot en köpeskilling av 182,000 kronor, att vid tillträdet kontant inbetalas till Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet, samt under villkor i övrigt: att innehavaren av lägenheten Pettersberg, August Karlsson, och hans hustru skulle äga att under sin återstående livstid innehava denna lägenhet på enahanda villkor, som nu vore gällande; samt att staden ensam bestrede kostnaderna för köpets lagfarande.

Herr P e r s: Herr talman, mina herrar! Det är ju en märklig sak, att jordbruksutskottet gått emot regeringen i ett jordaköp, så att jordbruksutskottet höjer det av Kungl. Maj:t föreslagna priset med icke mindre än 53,000 kronor. Utskottet återopar såsom stöd härför den av den första värderingsnämnden gjorda uppskattningen av egendomen. Utskottet hänvisar också till egendomens »belägenhet invid den i synnerligen stark utveckling stadda staden Västerås» och tilllägger följande: »I betraktande av det värde, som invid städer och stadslänkande samhällen belägna jordar för närvarande i allmänhet betinga, torde, såsom domänstyrelsen jämväl framhållit, nämnda värdesättning icke kunna anses oskäligen.» Det säges också, att delar av egendomen lämpligen i framtiden »kunna utnyttjas till bostadslägenheter, varpå efterfrågan i stadens närhet och jämväl i riktning mot och på andra sidan Vallby, enligt domänintendentens yttrande i ärendet, torde vara betydande». Jag skall emellertid här be att få säga, att den den uppgiften icke är riktig, om man här med bostadslägenheter menar sådana lägenheter, vilka användas av folk, som sysselsättas i Västerås. Det styckades vid något tillfälle en egendom bortåt Vallby i mindre jordbrukslägenheter, och där finnes ett antal småbruk, det är visserligen sant, men att befolkningen i Västerås skulle söka sig bostadslägenheter bortom Vallby, det är icke med verkligheten överensstämmande.

Emellertid kan det ju ifrågasättas, om det är riktigt att sätta priset så högt, även om här skulle vara efterfrågan på tomtmark till bostadsbyggande. I det fallet står årets jordbruksutskott i motsats till jordbruksutskottet vid 1914 års B-riksdag. Det inträffade då, att jordbruksutskottet hade att behandla fyra större avsöndringar av bostadstomter från kronoegendomar, bl. a. i Kungsör och Krylbo, två stationssamhällen som bekant, där staten har stora tomtkomplexer. Domänstyrelsen, ledd av domänintendenten, gjorde särskilt i fråga om Krylbo gällande, att kronan ej skulle utlämna till försäljning så mycket jord, ty därigenom skulle priset falla. Man skulle utlämna tomter endast i små nypor, så att priset kunde hållas uppe. Jag vill också säga, att priset med efterföljd av denna tankegång var ganska högt, 1,000 kronor och 1,200 kronor per tomt. Där var nu en massa småfolk, som behövde köpa tomter, men för vilket ett sådant pris skulle falla sig ganska högt. 1914 års B-riksdags jordbruksutskott kom emellertid att närmare reflektera på denna sak och reagerade mot den sålunda framförda uppfattningen. Utskottet och riksdagen togo saken i övervägande och gjorde ett programuttalande, om jag så får kalla det, som jag skall be att få återföra i riksdagens och innevarande års jordbruksutskotts minne.

Jordbruksutskottet säger år 1914 att det är lämpligt, att staten tager denna sak uti närmare övervägande och klargör för sig de grundsatser, efter vilka den skall handla, när den säljer tomter till bostadslägenheter. Och utskottet uppdrager så vissa riktlinjer, som finnas angivna i det utlåtande, som blev riksdagens skrivelse nr 237.

En ordentlig byggnadsplan förordas, som tillgodoser vad som i allmänhet anses böra ingå i en stadsplan, nämligen tomtindelning, gatureglering, torg och andra allmänna platser, men som även tager hänsyn till hygieniska och estetiska synpunkter, möjligheten att draga kloakledningar, och vattenledningar, anlägga öppna platser för invånarnes trevnad m. m.

Så fortsätter utskottet: »Då emellertid ett samhälles utveckling och yttre gestaltning är beroende icke endast av att en för samhället lämplig byggnadsplan utlägges och fullföljes, utan även av tomtprisens reglering, torde staten jämväl i detta avseende» — beträffande tomtprisens reglering — »böra låta sig angeläget vara att främja en god utveckling av de samhällen, där staten i någon större omfattning upplåter tomter.» »Beträffande tomtprisens reglering», heter det i fortsättningen, »torde redan med hänsyn till önskvärdheten av att få den mera monumentala byggnadsverksamheten förlagd till samhällets centrum, tomterna inom detta område självfallet från början åsättas högre priser än de längre ut belägna tomterna.» Ja, det urgeras där ett högre pris för de centralare platserna, men så heter det: »Då kronans inkomster av dylika områden» — utåt periferien — »i allmänhet varit jämförelsevis ganska ringa, torde områdenas upplåtande till tomter — även om staten av nyssnämnda socialpolitiska skäl icke baserar försäljningen på rena vinstsynpunkter — i allt fall för staten visa sig ekonomiskt fördelaktigt.»

Sedan utvecklas, att när sådana samhällen äro kapabla till att

Ang. försälj-
ning av krono-
egendomen
Vallby nr 4.
(Forts.)

själva ordna dessa angelägenheter, staten bör sälja områdena i en klump till samhällena. Men denna direkta försäljning till samhället bör naturligtvis avse en utveckling efter de riktlinjer, som eljest äro uppställda för en sådan försäljning.

Dessa riktlinjer för tomtförsäljningen vunno enhällig anslutning inom det dåvarande jordbruksutskottet, och de vunno även riksdagens enhälliga understöd. Jag har velat föra detta i kammarens minne, därför att dessa försäljningar äro av stor socialpolitisk innebörd, och jag tror, att det vore riktigt, om riksdagen alltjämt fortsatte och följde dessa riktlinjer.

Då frågas, om detta av jordbruksutskottet nu föreslagna pris avviker från dessa riktlinjer. Ja, herr talman, jag skall be att få i någon mån belysa, hur därmed kan förhålla sig. Sedan år 1908 har Västerås stad i fem särskilda köp förvärvat 942 tunnland mark till ett pris av 540,000 kronor. Medelpriset per tunnland mark är alltså 573 kronor. Däremot, det medelpris, som jordbruksutskottet nu åsatt ifrågavarande mark, är 1,516 kronor, alltså vid pass det tredubbla. Det av Kungl. Maj:t föreslagna priset är 1,075 kronor, alltså även innebärande en väsentligt värdestegring. De fem egendomar, som vi förut köpt, äro på växlande avstånd från staden, men i synnerhet två av dem äro lämpliga för en jämförelse. Den ena ligger på andra sidan om än något litet längre bort än den, som nu är i fråga. Den är 82 tunnland och har kostat 50,000 kronor, alltså 600 kronor per tunnland. Den ligger på något längre avstånd, men har sydläge och är på det hela mycket förmänligare belägen. Vidare ha vi så sent som 1913 förvärvat en del av fideikommisset Kristiansborg, 200 tunnland för ett pris av 200,000 kr. Detta fideikommiss ligger alldeles intill Västerås stad, så att kloakledningar och vattenledningar dragas däröver. Vi hava upprättat plan och börjat exploatera detta område.

Detta visar, att vi varit lyckliga att kunna förvärva tomtmark till ordinära pris. Det är först, när vi få att göra med staten, som priserna skruvas upp på ett sätt, som vi finna vara ganska märkligt. Nu kan man ju säga, att här är fråga om kyrkogård och icke om tomtmark. Ja, jag hemställer då, huruvida en stad skall kunna räkna på att bli sämre behandlad, när man vill lägga ut mark till kyrkogård, än om marken skall användas till ett ändamål, där man kunde få någon direkt inkomst av den. Förhållandet med kyrkogården var — jag skall be att få berätta det för kammaren — att hösten 1917 i stadsfullmäktige framlades åtskilliga förslag om förläggning av kyrkogård på dessa nu inköpta marker. Nu är det så, att Västerås är olyckligt beläget i fråga om kyrkogårdsmark. Marken är antingen sur lera eller berg eller mycket ogynnsam blockmark. Vi hade en expert från Stockholm, arkitekten Asplund, ute för att bese olika platser. Han hade särskilt fäst sig vid kronoegendomen Vallby och säger i sitt utlåtande, att denna erbjuder den ojämförligt lämpligaste marken. Då föreslog jag i stadsfullmäktige, att vi skulle gå i författning om inköp av Vallby. Men därvid mötte mig ett kompakt motstånd, därför att man hävdade den uppfattningen, att egendomsköp från staten

först och främst drager orimligt lång tid, och om man får köpa, det blir till mycket höga pris. Jag hade då i färskt minne vad 1914 års jordbruksutskott uttalat och tog det som ett program, som man kunde lita på. Jag gjorde gällande att man från statens sida skulle bliva behandlad med all möjlig hänsyn, i synnerhet när det var fråga om ett sådant önskemål, och jag genomdrev, att stadsfullmäktige vände sig till Kungl. Maj:t med anhållan att få förvärva egendomen. Sedan känna vi historien, den ligger framför oss här. Vi hava här ett pris, som visar ungefär det tredubbla mot det pris, som vi voro lyckliga att kunna erhålla, när vi köpte mark av privatpersoner i stadens närhet.

Ang. försäljning av kronoegendomen Vallby nr 4.
(Forts.)

Nu förhåller det sig så, att Västerås stad icke har för avsikt att under närmaste tiden använda ens någon del av denna mark till bostadstomter. Och med det pris, som nu begäres, förstår man, att om den bortre delen om en tio, femton eller tjugo år skall användas till bostadstomter, den genom räntepålägg kommit upp i ett sådant pris att staden icke kan inlåta sig på affären utan att förlora högst betydligt därpå. Vi ha i Västerås sökt hålla staden bebyggd med låga hus och beströdd med gröna fläckar och i sådant avseende skapa trevnad, och det har lyckats. tack vare att vi kunnat hålla låga tomtvärden. Skulle det så inträffa, att vi nu få lov att lägga om det, så att tomtvärdena stiga, är det staten, som i viss mån bidrager till en sådan vändning, en vändning, som jag för min del anser skulle vara synnerligen olycklig.

Vi hava snart på riksdagens bord en begäran om ett anslag av 3 miljoner kronor till bostadsnödens lindrande. I föl var anslaget till bostadsbyggnad 4 miljoner kronor. Denna fråga om bostäder för arbetarbefolkningen i städerna är emellertid ej hjälpt med den saken. Den är en permanent fråga och blir en permanent fråga, och varje stad, varje samhälle som har förmånen av en stark utveckling, har den som en verkligt överhängande fråga. Det är den stora kommunala frågan i alla sådana städer. Och den stora svårigheten ligger i, att förvärvsbegäret lägger under sig marken i periferien liksom i centrum och prisen drivas upp så, att när man kommer för att exploatera områdena, det är med den största svårighet man kan lotsa sig fram, ty anläggandet av vägar, ledningar och bekvämligheter, som fordras, gör, att prisen bli så höga, att man icke har möjlighet att kunna ordna saken. Det är denna synpunkt, som är av vikt för varje samhälle och varje stad. Det är därför denna fråga är av långt allmännare betydelse än frågan, om Västerås stad skall betala 129.000 eller 182.000 kronor eller avstå från denna affär. Det är en fråga, som återkommer litet då och då, ty staten har sådana jordar litet varstades. Nu är det möjligt, att jordbruksutskottet lagt i glömska vad 1914 års utskott sade och vad riksdagen gillade. Men jag tror, att det vore lyckligt om dessa synpunkter bleve upptagna och iakttagna, när staten har sådana affärer att göra.

Herr talman, jag yrkar bifall till Kungl. Maj:ts förslag uti detta ärende.

Ang. försäljning av kronoegendomen Vallby nr 4.
(Forts.)

Herr Hellström: Den siste ärade talaren har ansett, att det pris, som jordbruksutskottet föreslagit för ifrågavarande, till försäljning föreslagna egendom, av utskottet satts alldeles för högt, och han åberopade sig till stöd för sitt uttalande på en del siffror, som han meddelade. Han omtalade, att under de sista åren, under en viss tidsperiod, Västerås stad inköpt 942 tunnland för en sammanlagd kostnad av 540,000 kronor. Han gör sedan en medeltalsberäkning, vad jorden kostat per tunnland vid dessa föregående köp och vad den kommer att kosta vid det köp, som nu är ifrågasatt att göras från staten. Han kommer då till det resultat, att den jord, som staden Västerås förut inköpt, skulle kostat endast 573 kronor per tunnland, under det däremot den jord, som nu skulle inköpas, skulle betinga ett pris enligt Kungl. Maj:ts förslag av ungefär 1,000 kr. per tunnland, men däremot enligt utskottets förslag av 1,516 kronor per tunnland, och han tycker, att det är alldeles orimligt, att på det sättet staten skulle taga bortåt tre gånger så mycket, som staden förut behövt betala, när den köpt från andra.

Jag skall emellertid be att få framställa den frågan till den ärade talaren, om vid beräkningen av det markvärde, som staden förut betalat för inköpta egendomar, det också ingått stora mängder växande skog och byggnader, som inräknats i jordvärdet, eller om det icke beräknats endast på själva jorden. Nu förhåller det sig på det sättet, att den egendom, som det här är fråga om, är uppskattad till ett värde av 182,410 kronor. Däri ingår ej mindre än 57,878 kronor 63 öre för växande skog och dessutom 10,050 kronor för på egendomen befintliga byggnader. Av de handlingar, som förelades oss i utskottet, framgick det också, att dessa byggnader skulle kunna bli av betydelse åtminstone under närmaste åren för egendomens skötsel. Om man, såsom jag anser riktigt, frändrager detta skogsvärde och värdet av byggnaderna, kommer man icke alls till det värde, den ärade talaren angivit, utan till en summa av 114,072 kronor. Fördelar man det på egendomens areal, 60 hektar, blir det ett pris av i runt tal 1,901 kr. per hektar, d. v. s. 950 kronor per tunnland. Då det gäller mark, som till stor del kan användas till tomter, skulle jag vilja ifrågasätta, om det under nuvarande tidsförhållanden kan anses för ett obilligt pris. Jag hörde icke riktigt den uppgift som lämnades, men om jag icke hörde orätt, skulle under senare åren hava inköpts 200 tunnland fideikommissjord, för vilken staden Västerås betalt 200,000 kronor. Det skulle således bli ett pris av 1,000 kronor per tunnland. Det pris, som jordbruksutskottet nu föreslagit, är ju mindre än det pris, som man enligt den beräkningen, om den är riktig hade att betala. Det går nämligen endast till 950 kronor per tunnland.

Nu får man också taga hänsyn till att prisen vid de köp, som staden Västerås gjorde under nämnda föregående tidsperiod, som kanske sträcker sig ganska långt tillbaka, naturligtvis måste vara betydligt lägre än det pris man numera får räkna med. Den som köper fastigheter nu för att använda dem till tomtmark, får naturligtvis ej räkna på lika billigt pris, som förekom för 5—10 år

sedan. Då det dessutom icke är sannolikt, att staden Västerås befinner sig i särskilt svåra ekonomiska förhållanden, så att staten behöver göra några särskilda uppoffringar för att sätta staden i tillfälle att förvärva denna fastighet, har jordbruksutskottet ansett, att det icke föreligger fullgiltiga skäl för, att staten skall lämna denna egendom till lägre pris än det, vartill statens organ uppskattat den. Både domänintendenten och uppskattningsmännen hava kommit till denna siffra 182,000 kronor, och den siffran har utskottet ansett vara den lämpliga. Den andra siffran, som Kungl. Maj:t kommit till, har man vunnit genom att dels frändraga 10,000 kronors värde för byggnaderna och dels 25 % av värdet, men någon starkare motivering för, att man skulle eftersänka 25 %, har icke förebragts.

Då jag är av den uppfattningen, att jordbruksutskottet haft mycket goda skäl för det förslag utskottet här gjort, att riksdagen skulle lämna egendomen till det av uppskattningsmännen åsatta värdet, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till jordbruksutskottets förslag.

Herr Pers: Herr talman! Jag skall med nöje lämna de uppgifter, som efterlystes, beträffande de fem egendomar, jag talat om. På dessa fem egendomar står det både skog och åbyggnader, och dessa äro inräknade i det av mig nämnda priset. I fråga om Kristianborgs fideikommiss får jag nämna, att där fixas en mycket ståtlig skog, som fullt kan jämföras med den, som står på kronoegendomen. På de andra egendomarna äro ju skogen växlande, men i fråga om åbyggnaderna äro av dessa egendomar kronoegendomens åbyggnader de ojämförligt sämsta. På Kristianborgs egendom står det ett ståtligt corps de logis och jämväl för övrigt ordentliga åbyggnader. På Hovdestalund är det också mycket god manbyggnad. Vad de här ifrågavarande kronoåbyggnaderna äro av för kvalitet, kan man förstå, då brandförsäkringen är 10,000 kronor, så att i det fallet håller jämförelsen fullkomligt streck, och jag justerar icke bort någonting i vad jag yttrat.

I fråga om tidpunkten, när egendomarna förvärvats, må upplysas, att det första förvärvet gjordes år 1908. Sedan hava två av egendomarna inköpts 1913, en 1914 och en 1916. Det är först på den sista tiden, som Västerås stad fått ögonen öppna för nödvändigheten att för att stävja jordjobberiet köpa mark i stadens omgivning, och man har, som sagt, förut lyckats med det.

Jag lyssnade förgäves efter att den ärade talaren skulle anföra något skäl, varför jordbruksutskottet och riksdagen nu skulle frånsä den sociala synpunkt, som 1914 års utskott och riksdag godkände, men jag hörde icke någonting av detta.

Greve W a c h t m e i s t e r, A x e l: Herr greve och talman! Den siste ärade talaren framhöll återigen de synpunkter, som vid 1914 års riksdag gjort sig gällande inom jordbruksutskottet och riksdagen. Dessa synpunkter stämma mycket väl överens med dem, som nu framkommit, och jag förstår, icke i vad mån dessa avvika.

Ang. försäljning av kronoegendomen Vallby nr 4.
(Forts.)

Ang. försälj-
ning av krono-
egendomen
Vallby nr 4.
(Forts.)

Är det så, att den ärade talaren håller på att försäljning skall ske i små repriser för att, såsom han citerade utskottet, hålla priset uppe, så är det säkerligen ingenting som hindrar, men jag tror icke, att Västerås stad är betjänt härmed.

Herr Hellström anförde, att utskottet var fullt enigt om, att det vore omöjligt att frångå den värdering, som uppskattningsmännen och domänintendenten gjort. Departementschefen har sänkt värdet, men detta synes ha berott på billighetsskäl. Herr Hellström framhöll också, att Västerås stad är i den belägenhet, att den icke behöver åberopa billighetsskäl. Det är ett framåtskridande och mycket livskraftigt samhälle med stora elektriska verkstäder, så att i framtiden spår- väg mycket lätt kan anläggas till stadens avlägsna delar. Utskottet har noga och ingående studerat en karta över staden och jämfört den med kartor över andra städer, där det varit fråga om att köpa angränsande egendomar, och utskottet har kommit till det resultat, att detta pris icke kan anses för högt.

Herr Pers nämnde om, att det förhållande, att jorden skall användas till kyrkogård, bort vara bestämmande för utskottet. Men det är givetvis icke meningen, att all jorden skall användas till kyrkogård. Utskottet säger: »Visserligen är stadens avsikt att till en del taga egendomen i anspråk för anläggning av kyrkogård, men å andra sidan torde icke böra förbises, att i allt fall betydande delar av egendomen i framtiden lämpligen kunna utnyttjas till bostadslägenheter, varpå efterfrågan i stadens närhet och jämväl i riktning mot och på andra sidan Vallby, enligt domänintendentens yttrande i ärendet, torde vara betydande.»

Jag ber att få vidhålla mitt yrkande om bifall till utskottets hemställan.

Herr statsrådet Petersson: Herr greve och talman, mina herrar! Jag skall endast be att få säga kammaren, att när jag tillstyrkte Kungl. Maj:t att föreslå riksdagen något lägre pris än det uppskattningsmännen kommit till det icke skedde för att på något sätt gynna Västerås stad på statens bekostnad. Därtill hade jag icke den allra ringaste anledning. Och det torde i själva verket icke heller vara riktigt, vad den siste talaren på Blekingebänken sade, nämligen att jag gjort det av billighetsskäl. Det är fastmera så, att jag denna gång såväl som andra gånger, då jag haft att taga ståndpunkt till dylika frågor, måst anse, att man hade att taga åtminstone någon hänsyn till det ändamål, för vilket den ifrågavarande marken skall användas. Det är något egendomligt att se, att när jordbruksutskottet anför en del av de motiv jag använt, det icke anför de skäl, som för mig varit mest vägande i detta fall, eller just det ändamål, för vilket Västerås stad begär att få köpa marken, nämligen att staden i stor utsträckning skulle använda den till kyrkogård. Om jag icke missminner mig, framgår det av handlingarna, att över hälften av egendomen är avsedd för kyrkogård, och jag anser, att, när det är fråga om sådant ändamål, man icke har anledning att utgå från tomtvärdepriset.

Jag vill vidare säga, eftersom det förbigåtts i utskottets utlåtande lika väl som under debatten här, att det icke är så, att samtliga statens organ, som uttalat sig i denna fråga, tillstyrkt det högre priset, 182,000 kronor. Uppskattningsmännen hava gjort det, det är riktigt, men domänstyrelsen har för sin del ansett, att det av dem föreslagna priset vore så pass högt, att det borde nedsättas med 10 %. Och när jag hade att överväga dessa förhållanden och de olika uppskattningar, som gjorts på denna egendom, ansåg jag mig ha goda skäl att gå just den medelväg jag föreslagit, nämligen en nedsättning icke till det betydligt lägre pris, som framgått av en av staden föranstaltad värdering utan med visst belopp. En omständighet, som man också icke alldeles bör förbise, är, att i värderingsbeloppet ingår skog av 57,000 kronors värde, en skog så belägen, att ingen skulle vilja se den nedhuggen och realiserad till det salupris, som den har, om den fördes ut i marknaden. När man säljer för sådant ändamål som detta, anser jag, att man har skäl att åtminstone icke taga upp hela skogsvärdet till realisationspris.

Jag har velat säga, att nedsättningen i priset visst icke skett för att på något sätt oskäligt gynna Västerås stad, utan att jag ansett, att verkliga skäl föreligga till att något modifiera det pris uppskattningsmännen föreslagit, vilket också domänstyrelsen ansett böra ske.

Herr P e r s: Bara ett par ord för att rätta en missuppfattning, som greve Wachtmeister gjort sig skyldig till. Jag har icke alls sagt, att kronoegendomen vid Krylbo skulle säljas i små repriser. Det är så, att domänstyrelsen och domänintendenten, som gjort denna uppskattning, föreslagit, att i Krylbo skulle säljas tomter i små repriser för att hålla priset uppe och kunna få god förtjänst på marken. Mot detta reagerade 1914 års jordbruksutskott och riksdag, och det är ett sådant förfaringssätt, som icke heller jag tycker är riktigt. Det är långt ifrån, som sagt, att jag framställt saken så, att det är ett motsatt sätt, som jag vill ha praktiserat.

Jag vädjar för övrigt till var och en som är i den ställningen, att han sysslat med kommunala angelägenheter, huru det ställer sig, när en aktad och ärad ledamot av jordbruksutskottet såsom skäl i denna sak anför, att Västerås stad är en framåtgående stad, som har råd att betala. En framåtgående stad i vårt land i dessa tider har sannerligen bekymmer nog att tillfredsställa de krav på utveckling, som ställas på den — jag ber att få säga det, herr talman — utan att staten på detta sätt skall gå fram med sådana synpunkter.

Herr L i n d b l a d, E r n s t: Jag var icke med, då denna fråga började behandlas på första avdelningen, men då jag hörde, att det därstädes fanns olika uppfattning mot vad Kungl. Maj:t föreslagit, ansåg jag det vara min plikt att på ort och ställe bese detta område. Nu är det icke ovanligt, att man vid värderingar mötes av opposition från respektive spekulanter sida, och särskilt vanligt är, att man, då städerna skola köpa av staten, anslår ömma synpunkter. Det sker för att skydda utvecklingen av dessa samhällen, som enligt sina

Ang. försälj-
ning av krono-
egendomen
Vallby nr 4.
(Forts.)

målsmäns mening naturligtvis böra skyddas framför alla andra samhällen. Men när utskottet reagerar mot denna uppfattning och vill gå utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, kan man nog förstå, att det icke är som tomta spekulationer, utan att det finns en reell bakgrund, och jag vill därför tala om, hurudan belägenheten av dessa marker är.

Man går bekvämt på en kvarts timma från stadens utkant till det yttersta området av fastigheten, där dessa åbyggnader äro belägna. Nu är det icke meningen att använda mer än en del av detta område till begravningsplats. Den större delen kan användas till tomplatser eller det ändamål för övrigt, som staden kan finna lämpligt. Vidare är att märka, att av detta område cirka en tredjedel är uppskattad till så lågt värde, att jag i Södermanland, när det gällde markförvärv till Eskilstuna stad, varit med om att föreslå ett värde, som övergick det ifrågavarande uppskattningsvärdet dels 8 gånger och dels 4 gånger. Dessa högre värden förklarade sig Eskilstuna stad vilja betala, men den fick icke lösa marken till det av mig och uppskattningsmännen åsatta värdet. Av Vallby hava uppskattningsmännen värderat en tredjedel så, som jag antydde. Om det så skulle inträffa, att någon del av det övriga och bäst belägna området, som kan användas till byggnadstomter, är något högt beräknat, får detta icke återopas och verka till nedsättning i köpeskillingen för det hela. Om man gör en jämförelse med ett annat ärende, som ligger på riksdagens bord, angående ett markförvärv till Eslövs stad, där det gäller en areal av cirka 64 hektar finner man, att uppskattningsmännen där kommit till ett belopp av 246,000 kronor. I båda fallen gäller det, att det icke är jordbruksvärdet, som lagts till grund för beräkningen, utan mer eller mindre tomtvärdet och belägenheten nära framåtgående och större stadssamhällen. I Eslöv ställer sig värderingen ungefär i banko mot Västeråsvärderingen. Jag får i sanningens intresse erkänna — fastän jag icke varit i Eslöv — att belägenheten där är närmare intill staden, men i båda fallen kunna större delen av områdena användas till byggnadstomter, och Eslövs stad kommer att använda området till industritomter och utläggande av järnvägsspår m. m. Då Eslövs stad får betala i banko mot det, som här enligt utskottets förslag skall betalas, frågar jag: har man någon som helst anledning att säga, att Eslövs stad skall utvecklas fortare än Västerås stad? Det finnes ingen rimlig anledning att tro detta, utan är det rätt vad Kungl. Maj:t föreslår beträffande Eslöv, är det också rätt vad jordbruksutskottet nu föreslår beträffande Västerås. Jag skulle tro, att Västerås stad i närvarande stund har större utsikt att kunna betala vad som behövs än Eslövs stad. Jag vill tillägga, att det i Västerås finnes enskilda marker, som ligger mellan staden och ån, och kunde Västerås förvärva dessa områden till samma pris, som här åsatts kronomarken, vore staden att gratulera, ty då hade den fått ett markförvärv, synnerligen lämpligt för bebyggande och som det för staden vore skäl att lägga an på.

Det var ett liknande förhållande med Kungsörs samhälle i fjol. Och som jag sade i början av mitt anförande, man får icke för mycket fästa sig vid lokala synpunkter utan man måste anslå rikssyn-

punkterna, vilket jag också tror, att jordbruksutskottet gjort i detta fall.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Hellström: Då vi behandlade denna fråga inom jordbruksutskottets första avdelning, var ingen representant för Västerås stad närvarande, och denna stads synpunkter blevo därför icke så skarpt framhållna i utskottet, som de blivit här i kammaren. Emellertid var det ett par stycken, och bland dem jag, som ansågo, att man borde taga en något lägre siffra än den jordbruksutskottet nu kommit till. Men under det vi behandlade frågan, togo vi fram kartan, och sedan den kommit på bordet, var det ingen, som ville vara med om det lägre beloppet, utan vi enades alla om det nu föreliggande förslaget. Jag tror, att om vi hade tillfälle att visa kartan är i kammaren, resultatet skulle bli detsamma.

Ang. försäljning av krono-egendomen Vällby nr 4.
(Forts.)

Herr Hult: Herr greve och talman! Men anledning av den senaste ärade talarens yttrande ber jag få säga, att då man behandlade detta ärende i jordbruksutskottet man nog har fäst sig huvudsakligen vid kartan, men den, som varit på platsen, måste nog få en annan uppfattning om saken, än jordbruksutskottet kommit till.

Beträffande den jämförelse herr Lindblad gjorde med ett annat ärende rörande Eslövs stad ber jag få påpeka, att den egendomen är inkilad i själva staden, och staden var genast beredd att exploatera den mark det gällde att köpa av kronan. Vad åter angår föreliggande ärende ber jag få fästa uppmärksamheten på, att i den areal om cirka 60 har, som det här är fråga om, ingå nära 37 har skogsmark, och då herr Lindblad upplyste kammaren om, att han varit på ort och ställe och tagit reda på förhållandena, kanske han också kan vitsorda, att av dessa 37 har knappt mer än 5 å 7 har kunnat säljas till tomter under de närmaste 50 åren. Jag tror, att rättvisan kräver detta erkännande. Om man söker utreda, huru stor areal av hela egendomen, som under den närmaste framtiden kan säljas till tomter, bör lätt inses, att, med frånräknande av den areal, som erfordras för öppna platser och utläggande av gator, vilket alltid måste tagas i betraktande, då man lägger ut tomtområden, priset är tillräckligt högt sådant det av regeringen föreslagits. Jag tror, att den, som varit på platsen och sett belägenhet och områden, skall finna det pris, som regeringen föreslagit fullt tillräckligt.

Beträffande herr Hellströms yttrande, ber jag få säga, att, om man såsom han sade, drager ifrån värdet av åbyøgnaderna och jämväl värdet av ståndskogen, från det sammanlagda uppskattningsvärdet, ett belopp av 950 kronor per tunnland eller 1.900 kronor per har återstår, vilket av den ärade talaren ansågs billigt. Men herr Hellström får komma ihåg, att beträffande det ena av de köp, som herr Pers gjorde jämförelse med, nämligen det av Kristiansborg, det även där fanns skog till icke obetydligt belopp, som emellertid ingick i det av herr Pers uppgivna priset per har. Här är emellertid skogen

Ang. försäljning av kronoegendomen Vallby nr 4.
(Forts.)

som sagt värderad efter högsta dagspris. Men om man tager bort skogen rubb och stubb, kan väl skogsmarken sedan icke vara värd 1,900 kr. per har.

Då jag, herr talman, är fullkomligt övertygad om, att det pris regeringen föreslagit, är tillräckligt högt vid försäljning från kronan av ifrågavarande fastighet, ber jag att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Herr Lindblad, Ernst: Ja, det är sant, att 42 tunnland av detta område är värderat till 2,300 kronor. Att hela detta område skulle kunna användas till tomtplatser, har jag icke påstått, och det tror jag visst icke blir fallet. Men Västerås stad behöver icke sälja mer än ett enda tunnland av den delen som tomter för att göra sig betäckt för hela delen och då har den ändå kvar sina 41 tunnland. Är det då orimligt begärt, att värderingen skall stå fast? Jag tror, att 2,300 kronor icke är för mycket begärt för 42 tunnland mark, som är fullt så närbelägen Västerås stad som de andra områdena, när vi, som jag sade, i Eskilstuna värderade till dels 8, dels 4 gånger så högt pris och staden förklarade sig villig att betala detta.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle med avslag å utskottets hemställan, såvitt den skilde sig från Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, bifalla denna framställning oförändrad; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Pers begärde votering, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad jordbruksutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 86, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås utskottets hemställan, i vad den skiljer sig ifrån Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, och bifalles denna framställning oförändrad.

Vid slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 53;

Nej — 16.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 87, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar jämte en i ämnet väckt motion.

På framställning av herr talmannen beslöts, att utlåtandet skulle företagas till avgörande punktvis, med iakttagande att punkterna 1—6 behandlades i ett sammanhang.

Vid sedermera i enlighet härmed skedd föredragning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av jordbruksutskottets utlåtande nr 88, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående längden å saluhållen ved, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Efter framställning av herr talmannen beslöts, att handläggningen av det återstående ärendet på föredragningslistan skulle uppskjutas till ett annat sammanträde.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts nådiga proposition, nr 433, med förslag till överenskommelser dels angående malmbrytning inom Luossavara och Grängesbergs malmfält, dels angående redan medgiven malmbrytning inom Kirunavara och Gällivare malmfält.

Justerades ytterligare fyra protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 9,59 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.
